

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΠΕ & ΔΕ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΘΕΜΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ: Πρόγραμμα Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων: Έννοια και προοπτική.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ 1^{ης}

ΕΚΠ/ΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Ν. ΦΩΚΙΔΑΣ

[e. mail:kdimitrakakis @sch.gr](mailto:kdimitrakakis@sch.gr)

[URL: http://users.att.sch.gr/kdimitrakakis](http://users.att.sch.gr/kdimitrakakis)

Άμφισσα 19 & 20 Δεκεμβρίου 2002

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ:
ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ.**

Το Πρόγραμμα Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων ως γνωστόν εφαρμόσθηκε το σχ. έτος 2001 – 02 σε 230 περίπου σχολεία Π. Ε. και την χρονιά αυτή επεκτάθηκε σε άλλα 900 ακόμα σχολεία. Αποτελεί μια προγραμματισμένη εκπαιδευτική καινοτομία στα πλαίσια του καθιερωμένου εβδομαδιαίου Ω.Π. της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Βασικοί **στόχοι** του προγράμματος αποτελούν:

- Η αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης καθότι εξασφαλίζεται το χρονικό και μεθοδολογικό πλαίσιο για την μελέτη θεμάτων που δεν υφίστανται στο υπάρχον Α.Π. αλλά ανταποκρίνονται στα προσωπικά ενδιαφέροντα των μαθητών λόγου επικαιρότητας ή κοινωνικής αναγκαιότητας, προσδίδοντας αληθινό νόημα στη σχολική γνώση.
- Η κατάργηση της διάκρισης των γνωστικών αντικειμένων σε πρωτεύοντα και δευτερεύοντα, μιας και μέσα από την διεπιστημονικότητα και τη διαθεματική προσέγγισή τους αποφεύγεται η αποσπασματικότητα και η μονομέρεια της μάθησης.
- Η ανάπτυξη εκείνων των στάσεων και δεξιοτήτων, όπως αυτής της κριτικής σκέψης, των συλλογικών μορφών συστηματοποιημένης δράσης, της δημιουργικότητας, της δια βίου μάθησης, της ενεργούς συμμετοχής και αυτονομίας, της χειροκατασκευαστικής δεξιότητας, κ.λ.π., δεξιότητες που οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας απαιτούν.

Πίσω από όλα αυτά η πιο σημαντική ίσως λειτουργία της Ε.Ζ. αποτελεί το γεγονός ότι η ίδια η σημερινή εκπαιδευτική διαδικασία τίθεται σε αμφισβήτηση αφού η Ε.Ζ., ως εκπαιδευτική καινοτομία, θέτει τις βάσεις για **μια εσωτερική μεταρρύθμιση του σχολείου** αποσκοπώντας στην κατάργηση του συγκεντρωτισμού, της ομοιομορφίας και της αναπαραγωγικότητας του παραδοσιακού σχολείου.

Αυτό επιτυγχάνεται μιας και οι παραπάνω στόχοι υλοποιούνται σε ένα μαθησιακό περιβάλλον απαλλαγμένο από παραδοσιακές μετωπικές και δασκαλοκεντρικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που καλλιεργούν παθητικές και απαξιωτικές συμπεριφορές εκ μέρους των μαθητών. Η διδακτική προσέγγιση που κυρίως προτείνεται είναι το σχέδιο εργασίας που αποτελεί μια προσέγγιση συλλογικού, βιωματικού και διερευνητικού χαρακτήρα.

Με άλλα λόγια το Πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης και Διαθεματικών Δραστηριοτήτων στοχεύει σε αυτό που ονομάζεται **σχολική αναδιάρθρωση**. Οι "συνέπειες" αυτής της σχολικής αναδιάρθρωσης μπορούν εν συντομία να περιγραφούν με τους παρακάτω όρους:

- Αλλάζει σταδιακά το καθημερινό τοπίο του σχολείου το οποίο και γίνεται περισσότερο αυτόνομο, συλλογικό, δημιουργικό και χαρούμενο.
- Επαναπροσδιορίζεται η φύση και το περιεχόμενο της σχολικής γνώσης.
- Ενισχύεται και επαναπροσδιορίζεται ο ρόλος του Διευθυντού του Σχολείου.
- Ενισχύεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού και αποκαλύπτεται η θετική συνάφεια για την βελτίωση της ικανότητας μάθησης των μαθητών.
- Προωθείται στην πράξη η ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών μιας και οι σχολικές δραστηριότητες αναμορφώνονται ως προς την μορφή και το περιεχόμενο.
- Λειτουργεί ως μοχλός βελτίωσης ή αλλαγής των εκπαιδευτικών πρακτικών.
- Ενισχύεται ο παιδαγωγικός ρόλος του σχολείου
- Ενισχύεται η τάση για αυτοδιαχείριση της σχολικής μονάδας.
- Ενδυναμώνεται ο ρόλος των γονέων και των φορέων της ευρύτερης κοινωνίας.

Αναλυτικότερα η σχολική αναδιάρθρωση συντελείται στους παρακάτω τομείς:

Σχολική γνώση:

Η Ε.Ζ. αλλάζει την παραδοσιακή αντίληψη για την σχολική γνώση, σύμφωνα με την οποία αυτή είναι βιβλιοκεντρική, μονοδιάστατη και ετεροπροσδιορισμένη. Λαμβάνει σοβαρά υπόψη δυο βασικές αρχές, αυτές της ποικιλίας ως προς το είδος και τη διάρκεια των γνωστικών αντικειμένων αλλά και της ελεύθερης συλλογικής επιλογής τους.

Διδακτική μεθοδολογία:

Η Ε.Ζ. ανανεώνει την διδακτική μεθοδολογία του σχολείου προσφέροντας αντίστοιχες εναλλακτικές και σύγχρονες. Οι δραστηριότητες αυτές ποικίλουν αλλά καλύπτουν όλες τις φάσεις της παραγωγής της γνώσης από την συλλογή και επεξεργασία πληροφοριακών δεδομένων μέχρι την διαχείριση, αξιοποίηση και αξιολόγηση της παραγόμενης γνώσης. Εκτός από τα σχέδια εργασίας αντίστοιχες δραστηριότητες αποτελούν μεταξύ των άλλων ερευνητικές δραστηριότητες και επισκέψεις σε χώρους ενδιαφέροντος των μαθητών.

Επαναπροσδιορισμός ρόλων εκπαιδευτικού και μαθητών.

Με την Ε.Ζ. αλλάζουν οι ρόλοι του εκπαιδευτικού και των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός διατηρεί το διδακτικό του ρόλο αλλά μέσα από διαφορετικές μορφές όπως αυτός του εμπνευστή, του καθοδηγητή και του συντονιστή. Αντίστοιχα οι μαθητές εγκαταλείπουν τον παθητικό τους ρόλο και εμπλέκονται σε συλλογικές δραστηριότητες ενεργούς μάθησης. Τα παραπάνω δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο μάθησης όπου οι ιεραρχικές σχέσεις επικοινωνίας τροποποιούνται.

Αυτονομία του εκπαιδευτικού και της σχολικής μονάδας.

Αν και οι δυνατότητες παρέμβασης του εκπαιδευτικού σε ένα συγκεντρωτικό σύστημα και σε ότι αφορά την χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής, επιλογή και διαμόρφωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υλικού είναι ελάχιστες, η Ε.Ζ. θεσμοθετεί την **επαγγελματική αυτονομία** του εκπαιδευτικού σε όλα τα επίπεδα της διδακτικής του πράξης. Κατ' επέκταση ενισχύεται και προωθείται και η αυτονομία ολόκληρης της σχολικής μονάδας. Αυτό προκύπτει μέσα από την ανάγκη για ουσιαστική συνεργασία εκπαιδευτικών και φορέων πάνω σε θέματα υλοποίησης προγραμμάτων, εξεύρεσης και διαχείρισης πόρων, κ.λ.π. Με άλλα λόγια ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει νέους ρόλους όπως αυτόν της οργάνωσης εντός της σχολικής μονάδας εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ενδοσχολικής συνεργασίας και αλληλο – επιμόρφωσης. Αν και μια τέτοια αυτονομία παραπέμπει λόγου της ύπαρξης γενικότερων πλαισίων λειτουργίας σε ημι – αυτονομία, εκτιμάται όμως ως πολύ σημαντικό στοιχείο γιατί δημιουργεί τις προϋποθέσεις για αυτή τη μετάβαση.

Διδακτικός χρόνος και Ω.Π.

Η καθιέρωση της διδακτικής περιόδου των 90', δηλ. του συνεχούς δίωρου, αποτελεί θετικό στοιχείο όχι μόνο για τις ανάγκες της Ε.Ζ. αλλά και των υπόλοιπων μαθημάτων. Η ανελαστικότητα του διδακτικού χρόνου, χαρακτηριστικό στοιχείο των παραδοσιακών Προγραμμάτων Σπουδών, βιάζει τον ψυχισμό του παιδιού, εγκλωβίζει την αυτονομία του εκπαιδευτικού και παγιδεύει το ίδιο το σχολικό σύστημα.

Αν και η "χρονοκοκονσέρβα" του Ω.Π. κατά τον G. Haepfner, θεσπίστηκε για να εξοικονομηθεί χρόνος, στην πράξη οι χρονικές αυτές κατανομές έφεραν το αντίθετο αποτέλεσμα. Η ευέλικτη διαχείριση του χρόνου σε συνδυασμό με την υπέρβαση της "περιχάραξης" κατά τον Bernstein, του αυστηρού δηλ. εξωτερικού ελέγχου στην επιλογή, οργάνωση αλλά και ρυθμό προσέγγιση της γνώσης, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ποιοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Συνεπώς μέσα από "ευέλικτα Ω.Π." οδηγούμαστε στον εκσυγχρονισμό της μαθησιακής διαδικασίας διαμορφώνοντας ένα κατάλληλο παιδαγωγικό περιβάλλον ικανό να ανταγωνισθεί το αντίστοιχο ισχυρό εξωσχολικό.

Σχολική κουλτούρα.

Η Ε. Ζ. είναι σε θέση να αναμορφώσει τις υπάρχουσες καθημερινές πρακτικές, τις σχέσεις, τους ρόλους, τις αξίες και τις πεποιθήσεις σε μια σχολική μονάδα. Οι νέες αντιλήψεις που κινούνται στον χώρο αυτό της “εναλλακτικής παιδαγωγικής” αναμορφώνουν την κυρίαρχη σχολική κουλτούρα της κάθε σχολικής μονάδας, απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Διδακτικό υλικό και υλικοτεχνική υποδομή.

Η ενεργοποίηση, εκπαιδευτικών και μαθητών, προς την κατεύθυνση της παραγωγής και διάθεσης εναλλακτικού διδακτικού υλικού πέρα από αυτό του υπουργείου, συμβατικού και ηλεκτρονικού, εντάσσεται στην λογική της αυτονόμησης σχολείου και εκπαιδευτικού.

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Ε.Ζ.

Από την έναρξη της περσινής σχολικής χρονιάς, εφαρμόστηκε στην 1η Εκπαιδευτική Περιφέρεια Ν. Φωκίδας και συγκεκριμένα στο Δημοτικό Σχολείο Γραβιάς Πρόγραμμα Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων.

Ως γενικότερη τοποθέτηση αντιλαμβάνεται κανείς πως μέσα από το νέο Ε.Δ.Π.Π.Σ. δύναται η δυνατότητα υιοθέτησης ευέλικτων ωρολογίων προγραμμάτων, όπως αυτό της Ε.Ζ., τα οποία δύναται να διευρύνουν την εκπαιδευτική διαδικασία πέρα και έξω από τα συνηθισμένα παραδοσιακά πρότυπα. Η “αποδέσμευση” αυτή βελτιώνει την εκπαιδευτική πράξη, απελευθερώνοντας τον εκπαιδευτικό από την επαγγελματική εξουθένωση και ανακουφίζοντας τους μαθητές από τα συνηθισμένα μαθησιακά περιβάλλοντα.

Αναλυτικότερα, εφαρμόζοντας το πρόγραμμα της Ε.Ζ. για ένα χρόνο και έχοντας “βιώσει από μέσα” την λειτουργία του, μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι προδικάζει ως φιλοσοφία στη σύλληψή του, μια προσπάθεια εσωτερικής μεταρρύθμισης του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος. Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι βασίζεται σε ολιστικό μοντέλο ανάπτυξης ολόκληρης της σχολικής μονάδας με μια botton up κατεύθυνση.

Η πρακτική εφαρμογή του προγράμματος της Ε.Ζ. απέδειξε πως νέες διδακτικές προσεγγίσεις και μάλιστα βιωματικού χαρακτήρα είναι δυνατόν να αναπτυχθούν στη σχολική πράξη. Επιπλέον, έγινε γνωστό ότι στα πλαίσια μιας τέτοιας προσέγγισης νέο διδακτικό υλικό είναι δυνατόν να αναζητηθεί, να αξιοποιηθεί και να παραχθεί.

Έχοντας μια οπτική από την πλευρά των μαθητών συνειδητοποιήθηκε από τους εκπαιδευτικούς ότι το πρόγραμμα της Ε.Ζ. προσφέρει την αναγκαία επιστημονική γνώση, γνώση επίκαιρη και χρηστική που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους σύμφωνα με τα κριτήρια των μαθητών – πελατών του Εκπαιδευτικού Συστήματος. Επιπλέον, πέρα από τις γνωστικές δεξιότητες που αναπτύσσει στους μαθητές, αναπτύσσει και αντίστοιχες κοινωνικές δεξιότητες, όπως η αλληλεγγύη, η αλληλοκατανόηση, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, κ.λ.π., δεξιότητες που στην σύγχρονη κοινωνία κρίνονται εξίσου απαραίτητες.

Από την οπτική των εκπαιδευτικών, η Ε.Ζ. είναι δυνατόν προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης. Αυτό συμβαίνει διότι, στα πλαίσια ενός ανοιχτού επαγγελματισμού, οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί συνειδητοποιούν στην πράξη κατά τον σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση του προγράμματος, ποιες είναι οι πραγματικές τους εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εμπλοκή στους σε τέτοιες μορφές μάθησης προκαλεί αναδόμηση του ρόλου τους ως επαγγελματίες καθότι αντιλαμβάνονται καλύτερα ότι είναι συνεπιβάτες και συνεξερευνητές στην αναπτυξιακή πορεία των μαθητών τους γενικότερα και στην πορεία τους για τη γνώση ειδικότερα. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλει κυρίως ο νέος, αναβαθμισμένος ρόλος που η σύγχρονη μεταβαλλόμενη κοινωνία απαιτεί από τον εκπαιδευτικό.

Από την πλευρά των γονιών, το πρόγραμμα της Ε.Ζ. είναι δυνατόν να αξιοποιήσει ένα αναξιοποίητο κεφάλαιο για τα ελληνικά δεδομένα, τους γονείς, αφού οι ίδιες δραστηριότητες του προγράμματος κινητοποιούν και θέτουν σε νέα βάση την συνεργασία σχολείου – οικογένειας.

Μια τελική αξιολόγηση όμως που παραμένει στο τυπικό επίπεδο των απλών διαπιστώσεων και θετικών συμπερασμάτων, δίνοντας έμφαση στο αποτέλεσμα και όχι στην ίδια την διαδικασία υλοποίησης, δεν συντελεί, κατά την άποψή μας, και στην αναβάθμιση του προγράμματος.

Έτσι, η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος στην Περιφέρειά μας έφερε στην επιφάνεια όμως και δομικές αδυναμίες που σχετίζονται με την ακαμψία του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Επειδή και στο παρελθόν αντίστοιχες καινοτομικές προσπάθειες σφραγίσθηκαν από ασυνέχεια και ασυνέπεια, οι εκπαιδευτικοί και τα στελέχη της εκπαίδευσης που αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν ανάλογα προγράμματα, διακατέχονται από έλλειψη εμπιστοσύνης. Υπάρχει διάχυτη η αίσθηση της ασυνέχειας

και της μη προοπτικής στο εγχείρημα. Οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι το πρόγραμμα της Ε.Ζ. είναι ακόμα ένα πακέτο του Κ.Π.Σ.

Σ' αυτό συντελεί και η τεκμηριωμένη άποψη ότι δεν υποστηρίζονται σε συστηματική βάση, στο βαθμό που θα έπρεπε, από τον επιστημονικό τους φορέα, το Π.Ι. Εκτός τούτου, εκπαιδευτικοί και στελέχη, αισθάνονται "άβολα" και ότι δεν μπορούν να βρουν το ρυθμό που οι καινοτομίες αυτού του είδους επιβάλλουν, σε ένα αναχρονιστικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπλέον, στο ίδιο μήκος κύματος και σε ότι αφορά την προοπτική της Ε.Ζ., διαπιστώνουν στην πράξη, πως μια γενικότερη εκπαιδευτική πολιτική που συντονίζει την απρόσκοπτη μετάβαση από τον παραδοσιακό σχολείο στο σύγχρονο δεν υφίσταται.

Αναλυτικότερα τα **προβλήματα** μπορούν να συνοψισθούν στα παρακάτω σημεία :

- Πλημμελής ενημέρωση Στελεχών Εκπαίδευσης – Σχολικοί Σύμβουλοι, Προϊστάμενοι, Δ/ντές Σχολείων, - και εκπαιδευτικών.
- Έλλειψη ενημέρωσης των νέων Διευθυντών Εκπαίδευσης και Προϊσταμένων Γραφείων για το θεσμό της Ε.Ζ.
- Ελλιπής ενημέρωση των γονέων και των φορέων της τοπικής κοινωνίας (ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις).
- Ελλιπής ενημέρωση σχετικά με το υλικό που έχει εκδοθεί από το Π.Ι. και την δυνατότητα χρησιμοποίησής του.
- Ελλιπής ενημέρωση των εκπαιδευτικών από τους Δ/ντές των Σχολείων για τις σχετικές εγκυκλίους μιας και οι ίδιοι οι δεν τις θέτουν υπόψη και δεν παρακολουθούν στενά την εφαρμογή της.
- Αδυναμία συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών – δασκάλων – και εκπαιδευτικών ειδικοτήτων.
- Αδυναμία συνεργασίας μεταξύ "νεοτοποθετημένων" εκπαιδευτικών και υπόλοιπων εκπαιδευτικών μιας και οι πρώτοι δεν έτυχαν αντίστοιχης εμπειρίας.
- Έλλειψη συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο μεταξύ Σχολικών Συμβούλων και των υπεύθυνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αγωγής Υγείας.
- Πλημμελής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την Ε.Ζ. Σημειωτέον ότι στα σεμινάρια που οργανώθηκαν από το Π.Ι. ελάχιστοι εκπαιδευτικοί από αυτούς που σήμερα εφαρμόζουν Ε.Ζ. τα παρακολούθησαν. Επιπλέον ερωτήματα τίθενται σε σχέση με την ίδια την αποτελεσματικότητά τους. Έτσι οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι η Ε.Ζ. είναι ένα ακόμα μάθημα.

- Πλημμελής επιμόρφωση Σχολικών Συμβούλων με αποτέλεσμα οι ίδιοι δεν είναι ενημερωμένοι σε βάθος για την φιλοσοφία της Ε.Ζ. για να μπορούν στην συνέχεια και οι ίδιοι να ενημερώσουν.
- Αντίσταση των εκπαιδευτικών στην ενημέρωση και υλοποίηση νέων καινοτομιών. Επαναπαύονται στα κεκτημένα γιατί το καινούριο προξενεί φόβο. Υπάρχουν ενδείξεις πως σύλλογοι διδασκόντων αναγκάσθηκαν παρά την θέλησή τους να εμπλακούν στο πρόγραμμα της Ε.Ζ. ενόψει της επικείμενης αξιολόγησης.
- Αντίσταση γιατί σε κάποιες περιπτώσεις έχει συμβεί να προταθούν σχολεία από τις Δ/νσεις Εκπαίδευσης παρά την σύμφωνη γνώμη των εκπαιδευτικών.
- Δυσπιστία καθότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η Ε.Ζ. με τα σχέδια εργασίας που απαιτεί, θα προσθέσει επιπλέον χρόνο εργασίας.
- Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένοι να εφαρμόσουν συλλογικές μορφές μάθησης.
- Οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν πως το υποστηρικτικό υλικό δεν είναι αρκετό για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του προγράμματος.
- Παρατηρούνται σε πολλές περιπτώσεις σχολικών μονάδων ελλείψεις "ζωτικής" σημασίας σε υλικοτεχνική υποδομή, π.χ. σχολικές βιβλιοθήκες, πρόσβαση στο διαδίκτυο, φωτοτυπικά, fax, κ.λ.π.
- Έντονη κινητικότητα των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας ακόμα και μέσα στην ίδια τη σχολική χρονιά με αποτέλεσμα ασυνέχεια στην ενημέρωση και εκ νέου ευαισθητοποίηση.
- Αν και αντίστοιχα προγράμματα, όπως Περ. Εκπ. και Αγ. Υγείας χρηματοδοτούνται για πάγια έξοδα, η Ε.Ζ. δεν χρηματοδοτείται και οι εκπαιδευτικοί κρατούν επιφυλακτική στάση.

Προτάσεις για το πρόγραμμα της Ε.Ζ.

Ως **γενικότερη** τοποθέτηση, η εμπειρία μας από την υλοποίηση προγραμμάτων Ε.Ζ. μας οδηγεί στο να ανανεώσουμε τις απόψεις μας για την λειτουργία του ελληνικού σχολείου σήμερα αναφορικά με ουσιώδεις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στην μορφή και τη λειτουργία του με κυρίαρχο χαρακτηριστικό την αποκέντρωση. Ίσως η σκέψη για αυτοδιοικούμενα ή αυτοδιαχειριζόμενα δημόσια σχολεία να είναι τόσο κοντά όσο ποτέ άλλοτε. Η αναδιοργάνωση της σχολικής μονάδας δεν μπορεί να επιτευχθεί αν δεν καταργηθούν:

- οι κλειστές τάξεις με τους καταθλιπτικούς 4 τοίχους και τους μακρείς διαδρόμους.
- Η έννοια της τάξης με κριτήρια ηλικιακά και βαθμολογικά.
- Η διαίρεση της μέρας σε καθορισμένες μονάδες χρόνου.
- Το "γραμμικό" πρόγραμμα σπουδών με τα σταδιακά επίπεδα.
- Την "πακετοποίηση" της σχολικής γνώσης σε προκαθορισμένα κουτιά τα αποκαλούμενα και γνωστικά "αντικείμενα".
- Ο διαχωρισμός του προσωπικού του σχολείου της Π.Ε. με βάση την ειδικότητα.
- Η αντίληψη ότι το σχολείο είναι μια κλειστή κοινωνία μεταβίβασης γνώσης από το δάσκαλο προς τον μαθητή και όχι μια αλληλοδιδασκόμενη κοινότητα όπου δάσκαλοι, μαθητές, γονείς, ανάλογα με τις συνθήκες είναι ταυτόχρονα δάσκαλοι και μαθητές.
- Η σχολική μονάδα δεν καλείται μόνο να υλοποιήσει την εκπαιδευτική πολιτική αλλά συμμετέχει στο σχεδιασμό της με άξονα και την οικονομία.

Ειδικότερα για την Ε.Ζ. :

- Ενημέρωση Σχολικών Συμβούλων και στελεχών μέσα από ημερίδες και σεμινάρια εργαστηριακής φύσεως.
- Ενημέρωση στη συνέχεια όλων των εκπαιδευτικών από τους Σχ. Συμβούλους.
- Εκπαιδευτικές συναντήσεις, σε επίπεδο νομού και Περιφέρειας, των εκπαιδευτικών των σχολείων της Ε.Ζ. με αξιοποίηση των έμπειρων στελεχών και εκπαιδευτικών ως πολλαπλασιαστών.
- Η υλοποίηση προγραμμάτων Ε.Ζ. κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία τους η εμπλοκή ολόκληρης της σχολικής μονάδας.
- Οικονομική υποστήριξη της καινοτομίας τόσο σε επίπεδο ενημέρωσης αλλά και υλικοτεχνικής υποδομής. (βιντεοκάμερες, φωτογραφικές μηχανές, κ.λ.π.).
- Επιστημονική υποστήριξη σε επίπεδο Π.Ι. με την δημιουργία ειδικής ιστοσελίδας για την Ε.Ζ. στην οποία θα συναντά κανείς θεωρητικά κείμενα, βιβλιογραφία, σχέδια εργασίας, forum, κ. λ.π.
- Για την βελτιστοποίηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος της Ε.Ζ. πρέπει να επέλθουν αλλαγές στα σχολικά προγράμματα, τα διδακτικά εγχειρίδια,

τη διδακτική μεθοδολογία, τις οργανωτικές δομές, αλλά και τις στάσεις, τις νοοτροπίες και συμπεριφορές και τη σχολική κουλτούρα γενικότερα.

- Οι δραστηριότητες που συνδέονται με την Ε.Ζ. εκτιμάται ότι είναι καλό να εφαρμόζονται για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα και όχι υποχρεωτικά όλο το χρόνο, για να μπορούν να διατηρούν τη γοητεία τους και πολλές φορές τον επαναστατικό και ανατρεπτικό χαρακτήρα τους.
- Κίνητρα στους εκπαιδευτικούς για την εμπλοκή των σχολείων τους σε προγράμματα Ε.Ζ. όπως π.χ. προτεραιότητα στις τοποθετήσεις, αυξημένη μοριοδότηση, οικονομικές παροχές, βεβαιώσεις, κ.λ.π.
- Έγκαιρη και κατά προτεραιότητα κάλυψη των σχολείων που υλοποιούν πρόγραμμα Ε.Ζ. με διδακτικό προσωπικό.
- Διεξαγωγή έρευνας στα σχολεία που υλοποίησαν πρόγραμμα Ε.Ζ. με στόχο την ανίχνευση απαντήσεων που αφορούν ερωτήματα λειτουργίας και αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλαχιώτης, Σ. Πρόλογος στο "Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης ζώνης- Βιβλίο για το δάσκαλο". ΥΠΕΠΘ. Αθήνα 2001.

Δημητρακάκης Κ. Ετήσια Έκθεση Σχολικού Συμβούλου 2001-2002, Π.Ι. Αθήνα. 2002

Δημητρακάκης Κ.– Μανιάτης Π: Προγράμματα κινητικότητας και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. 4^ο Διεθνές συνέδριο Παν/ήμιο Πατρών: Π.Τ.Ν., Πάτρα, 16 -19/5/02. (Υπό δημοσίευση)

Kress, G.1999): "Education for the 21st Century" Inaugural Lecture Institute of Education, University of London.London.

Κωνσταντίνου, Χ. (1997). Σχολική πραγματικότητα και κοινωνικοποίηση του μαθητή: σκιαγράφηση των κοινωνικοποιητικών μηνυμάτων του σχολείου και των εκπαιδευτικών. Εκδόσεις Gutenderg. Αθήνα.

Ματσαγγούρας Η.Ευέλικτης Ζώνη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων.Μια καινοτομία που αλλάζει το σχολείο. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων τ. 6

Ματσαγγούρας Η., Τζάνη, Μ. (1995.) Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία:για το καθημερινό μάθημα και τις συνθετικές εργασίες (2η έκδοση). Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα